

УДК 339.9

В. С. Будкін,
 доктор економічних наук, професор,
 заслужений діяч науки і техніки України,
 головний науковий співробітник Інституту світової економіки
 і міжнародних відносин НАН України

ІМІТАЦІЯ ЯК ГОЛОВНА ПРОБЛЕМА ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

У статті розглядається імітаційний характер зовнішньополітичної діяльності України на основних етапах її незалежного розвитку. Підкреслюється негативний вплив цього фактору на відносини з основними партнерами на світовій арені.

Ключові слова: Європейський Союз, Співдружність незалежних держав, НАТО, євроінтеграційна політика.

В. С. Будкин
 ИМИТАЦИЯ КАК ГЛАВНАЯ ПРОБЛЕМА
 ВНЕШНЕЙ ПОЛИТИКИ УКРАИНЫ

В статье рассматривается имитационный характер внешнеполитической деятельности Украины на основных этапах ее независимого развития. Подчеркивается отрицательное воздействие этого фактора на отношения с основными партнерами на мировой арене.

Ключевые слова: Европейский Союз, Содружество независимых государств, НАТО, евроинтеграционная политика.

V. S. Budkin
 IMITATION AS THE MAIN PROBLEM
 OF THE UKRAINIAN FOREIGN POLICY

In the article the author outlines imitation as the feature of foreign policy of Ukraine during the main stages of its development since independence. He underlines negative influence of this factor over relations with main partners on the world stage.

Key words: European Union, Commonwealth of the Independent States, NATO, Eurointegration policy.

Постановка проблеми. Стандартним підходом до аналізу низької ефективності зовнішньої політики незалежної України є визначення внутрішнього протистояння прихильників «західної» або «східної» орієнтації її пріоритетної спрямованості, що систематично впливало на нестабільність практичного здійснення цієї політики. Складовою такого аналізу виступають також оцінки негативних актів з боку провідних партнерів на міжнародній арені, які «чомусь», а насправді цілком закономірно стабільно змінюють їх позитивні вчинки відносно нашої держави. Але зовсім не розкритими залишаються причини таких змін у ставленні до України з боку партнерів, що полягають у невисокому рівні їх довіри до української зовнішньополітичної діяльності. Цей фактор створює додаткові труднощі при визначенні зовнішньополітичних орієнтирів України – як стосовно Європейського Союзу, або навпаки – Росії та СНД.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Розробка питань євроінтеграційного курсу України втілена у значній кількості дослідницьких матеріалів, у тому числі у роботах Фонду ім. Розумкова (В. Сіденко, А. Чалий), Київського національного університету ім. Тараса Шевченка (О. Шнирков, А. Філіпенко), Києво-Могилянської академії (І. Бураковський), Інституту «Схід-Захід», а також багатьох інших ВНЗ та науково-дослідних центрів країни. Набагато менше представлені матеріали про розвиток відносин із Росією та СНД – розробки Інституту світової економіки і міжнародних відносин НАН України (Ю. Пахомов, В. Будкін), Інституту трансформації суспільства (О. Соскін), Інституту стратегічних досліджень (С. Пірожков), а також розділи підручників із міжнародної економіки, що були видані Інститутом міжнародних відносин КНУ ім. Тараса Шевченка. Присвячені конкретним питанням діяльності ЄС або СНД та відносинам України з цими міжнародними організаціями, ці розробки не містили аналізу проблеми взаємної довіри України та її партнерів.

Мета статті. Проаналізувати, як імітаційний характер реального здійснення зовнішньополітичної діяльності

вплинув на результати відносин України з її «західними» і «східними» партнерами, довести, що збереження такого підходу до взаємин із ними призводить до посилення негативного іміджу країни й відкидає можливість зміцнення її стабільних позицій у міжнародному співтоваристві.

Основні результати дослідження. Принципові засади зовнішньої політики України втілені у Декларації про державний суверенітет (1990 рік), Конституції України, інших правових актах, серед яких особливе значення для становлення відносин із світом мала Постанова Верховної Ради про «Основні напрями зовнішньої політики України» (прийнята 2 липня 1993 року). Ці документи потенційно заклали можливості ствердження такої великої держави, як Україна, на достойних позиціях у світовому співтоваристві. Реально лише обмежена кількість держав (США, ФРН, Франція, Великобританія, Росія, Китай, Японія) завдяки своїй політичній вагомості, військовому та економічному потенціалу може виступати суб'єктами глобальної політики таким загальносвітовим значення. Всі інші держави є об'єктами такої політики, і у своїй зовнішньополітичній діяльності вони змушені пристосовуватися до політики зазначених вище світових лідерів. Але серед цієї групи країн виділяються такі держави, які спромоглися забезпечити собі сталі позиції регіональних лідерів. До них можна віднести, наприклад, Бразилію в Південній Америці, ЮАР у Африці, до останніх подій Єгипет – у арабському світі, Індію тощо. Завдяки сприятливим партнерським відносинам із ЄС лише за десятиріччя після обрання «західного» шляху розвитку таким регіональним лідером у кінці минулого століття стала Польща, а з другого боку – підтримка Росії дозволила Казахстану зайняти таку саму позицію у Центральній Азії, на що безрезультатно претендує більш велика країна регіону – Узбекистан. Незважаючи на сприятливі можливості Україна не спромоглася зайняти місце регіонального лідера ані в просторі Центрально-Східної Європи, ані в СНД, на противагу Росії.

Крім суто внутрішніх причин (відсутність раціональних ринкових реформ, породжена цим довготривала еко-

номічна криза, високий рівень ідеологічного, політичного й економічного розшарування суспільства тощо) такої результату був логічним наслідком непослідовності зовнішньої політики, що її проводили всі керівники країни протягом останніх двадцяти років. Фактично кожний крок у «західному» чи «східному» напрямку відразу ж дезавувався відповідним кроком стосовно зворотного вектору або ж залишався лише декларацією без втілення у реальну практику відносин із партнерами. Понад те, за просування вперед видавалися такі односторонні ініціативи, які не були узгоджені з іншою стороною й, відповідно, викликали у неї лише подив відносно невідповідності чинної практики взаємин на міжнародному рівні. Внаслідок цього абсолютна більшість українських зовнішньополітичних акцій набувала імітаційного характеру й спричиняла втрату довіри до України.

Особливо різкою була невідповідність декларацій і реальних дій відносно «західних» партнерів. Україна на відміну від трьох прибалтійських республік не залишила пострадянський політичний та економічний простір, а зайняла двоїсту позицію «напіввиходу» із Співдружності незалежних держав. Тому Естонія, Латвія і Литва разом із іншими постсоціалістичними країнами Центральної Європи (від Польщі на півночі до Болгарії на півдні) дістали гарантії наступного входження до Європейського Союзу згідно з Європейськими угодами про асоціацію з ЄС [1]. Україна ж була прирівняна до інших членів СНД й отримала як базу своїх відносин із ЄС «Угоду про партнерство і співробітництво» (УПС) – документ загального характеру, без надання передбачених вказаними Європейськими угодами чітких перспектив наступного входження до інтеграційного простору Європи, пільгового режиму взаємин на базі встановлення зони вільної торгівлі, поглибленого розвитку інвестиційної, науково-технічної, організаційно-адміністративної допомоги з боку ЄС.

Треба відзначити, що в цей первісний період відносин Євросоюз все ж таки покладав на Україну певні надії як на особливо перспективного партнера. «Географія і розмір, ресурси її населення, а також розташування на осях Північ-Південь та Схід-Захід ставлять Україну в унікальне положення в Європі й роблять її визначальним чинником у масштабах регіону», – відзначається у «Спільній стратегії Європейського Союзу щодо України» [2]. Характерно, що УПС була підписана Україною 16 червня 1994 року першою серед інших країн СНД, у тому числі на тиждень раніше такої ж події у відносинах ЄС – Росія. Стаття 4-а УПС передбачала приступити у 1998 році до переговорів про зону вільної торгівлі, щоправда із застереженням – якщо буде забезпечений «прогрес України у справі здійснення ринкових економічних реформ» та будуть створені «в країні необхідні економічні умови» [3]. Невиконання зазначених умов призвело до відтягування вирішення цього вкрай важливого питання – зона вільної торгівлі ЄС – Україна не сформована й дотепер. Одночасно протягом всіх п'ятнадцяти останніх років українське керівництво різних поколінь паралельно намагається вирішити проблему створення такої зони у відносинах із Росією та іншими країнами СНД, незважаючи на практичну неможливість перебування у двох таких зонах – подібного прецеденту не існує й не може існувати у світовій практиці. Намагання гонити за «двома зайцями» лише підриває довіру до відповідних зусиль України в обох груп партнерів, які не можуть розібратися, де переважають реальні прагнення вирішити питання, а де здійснюється лише імітація політики створення відповідних умов для взаємної лібералізації торговельних відносин.

Непослідовна політика українського керівництва як щодо виконання своїх «ринкових» обіцянок, так і стосовно дотримання основних зобов'язань за УПС призвела в кінці 1990-х років до розчарування країн ЄС у їх надіях на можливість просування України шляхом євроінтеграції. Свідченням цього стали документи Гельсінкського саміту Європейської Ради ЄС (10–11 грудня 1999 р.), на якому було чітко визначено коло майбутніх членів цього інтегра-

ційного об'єднання. Відповідно у 2004-му та 2007-му роках до нього ввійшли всі 15 визначених на цьому саміті країн Центральної та Східної Європи. Україна залишилася поза межами зазначеного списку. Прийнята на саміті «Спільна стратегія Європейського Союзу щодо України» обмежила майбутні відносини з нашою державою винятково тими напрямками та обсягами, які були внесені ще у 1994 році до УПС, а значна частина цього документа була присвячена переліку невиконаних Україною зобов'язань [4].

По зовнішньополітичному іміджу України рішення Гельсінкської наради завдали болючого удару, якщо взяти до уваги, що лише за рік до того президент Л. Кучма підписав Указ про затвердження «Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу», в якому було поставлене завдання протягом десяти років вирішити питання спочатку про асоціацію, а потім і про «набуття Україною повноправного членства в Європейському Союзі» [5]. Ця ініціатива офіційно не підтримана керівництвом ЄС, а намічені у Стратегії заходи мали декларативний характер і не підкріплювалися необхідними правовими актами та фінансовими ресурсами.

Остаточою ілюзією про швидке приєднання до Європейського Союзу були розвіяні таким важливим документом ЄС, як поширена Європейською Комісією 11 березня 2003 року комунікація «Ширша Європа – сусідство», яка фактично завершила розпочатий Гельсінкським самітом поділ на дві групи країн – нові члени ЄС та держави, «які на цей момент не мають перспективи членства в ЄС» [6]. Для України було особливо прикро застосування «блочного принципу» підходу ЄС до сусідніх «відсторонених» від інтеграції країн – був сформульований спеціальний термін «західні нові незалежні держави» (ЗННД), до групи яких були віднесені поряд із Україною також Білорусь, Молдова тощо із набагато меншим просуванням шляхом реформ, претензіями демократичних держав до їх політичного режиму та ін. Прикметною рисою цієї комунікації було вперше виділене особливе ставлення до Росії, що фактично означало надії на більш порівняно з Україною та іншими ЗННД сподівання ЄС на розвиток взаємин відносин.

Не відбулося якимось кардинальних зрушень у ставленні ЄС до України і за часів президентства В. Ющенка. Понад те, в період «газової кризи» початку 2009 року країни ЄС практично звинуватили в її виникненні більшою мірою Україну, ніж Росію. Варто уваги, що за всієї «прозахідності» проголошених тодішнім державним керівництвом засад у відносинах із партнерами за часів попереднього президента не було висунуто жодних яскравих пропозицій української сторони стосовно піднесення рівня співробітництва з Україною на більш високий рівень.

Зради справедливості необхідно відзначити, що і з боку Євросоюзу вже з другої половини 1990-х років посилюються імітаційні засади у ставленні до співробітництва з Україною. Не відкидаючи формально можливість просування України шляхом євроінтеграції, керівні органи ЄС та члени цієї організації у своїй практичній діяльності фактично гальмували цей процес. На періодичних самітах «Україна – ЄС», у документах Євросоюзу про стратегічні напрями співробітництва з'являлися все нові вимоги (необхідність вступу до СОТ, додаткові претензії щодо українського законодавства тощо), яких не було раніше і які щоразу ставали на перешкоді якісного підвищення рівня взаємин відносин. Посилення імітації в реальному ставленні ЄС до України особливо помітно порівняно із ставленням до регіону Центральної Європи та Прибалтики. На початку 90-х років минулого століття Євросоюз «авансом» уклав угоди про асоціацію з країнами цього регіону, які лише розпочинали кардинальні політичні та економічні перетворення. Україна ж просунулася цим шляхом набагато далі порівняно із зазначеними країнами на період надання їм «асоційованого статусу», що, однак, не було взято до уваги ані в кінці 1990-х, ані впродовж останнього десятиліття й неясно, чи буде враховано вже за сучасного політичного керівництва України. Поки що за рік прези-

дентства В. Януковича у цьому питанні не відбулося суттєвих змін. Міністр закордонних справ К. Грищенко з цього приводу констатував, що «нам, українцям, прикро від того, що ані членство в ЄС, ані навіть перспектива такого членства поки що для нас не відкрита» [7].

Усі керівники України – від Л. Кравчука до Л. Кучми та В. Ющенка – особливо наголошували на необхідності євроатлантичної інтеграції України. При цьому на відміну від ЄС ця політика знаходила постійну підтримку з боку Організації Північноатлантичного договору. Але, якщо розібратися детальніше, то й за євроатлантичним напрямом зовнішньої стратегії Україна проводила двоїсту, суперечливу й декларативну політику. Яскравим прикладом цього були, зокрема, події 1997 року. На Мадридському саміті НАТО в липні цього року Генеральний секретар НАТО Х. Солана та президент Л. Кучма підписали «Хартію про особливе партнерство між Україною та НАТО», яка визначила пріоритетність стратегічного курсу нашої держави на відносини з цією організацією [8]. Однак лише за півтора місяця до того президентом Л. Кучмою та президентом Росії Б. Єльциним був підписаний Договір про дружбу, співробітництво та партнерство між двома країнами, позитивним наслідком якого стало, поза іншим, тимчасове пом'якшення «енергетичного» тиску Росії на Україну. Але в умовах жорсткої конфронтації між Росією і НАТО надання права розміщення бази Російського Чорноморського флоту в Севастополі аж ніяк не могло відповідати інтересам цього «західного» партнера нашої держави. І взагалі всі лозунги про «євроатлантичну інтеграцію» не були підкріплені реальною роботою щодо переконання населення України в її необхідності – пропаганда цього курсу на державному рівні мала несистемний, млявий характер, не відповідала традиційним негативним настроям значної частини громадян, особливо в Севастополі та Криму. Характерно, що вилучення у 2010 році президентом В. Януковичем «євроатлантичного курсу» із основних напрямів зовнішньої політики України не викликало жодного вагомego спротиву в населення і політичних кіл країни.

Таким самим імітаційним характером відзначалася й «східна» зовнішня політика України двох останніх десятиліть. Сьогодні вже важко визначити, якою могла б бути доля Співдружності незалежних держав, якби Україна зайняла позицію активного члена цієї організації й разом із багатьма її членами стала у її складі вагомим чинником на протиположній Росії. Можна лише констатувати, що найгіршим варіантом перебування в СНД і для самої України, і для цієї організації в цілому стала українська політика одночасної «участі-неучасті». «Співдружність незалежних держав (СНД) Україна розглядає лише як міжнародний механізм багатосторонніх консультацій і переговорів, що доповнює процес формування якісно нових повномасштабних двосторонніх відносин між державами-учасницями», – формулює позицію України «Українська дипломатична енциклопедія» [9].

Україна є засновником Співдружності незалежних держав, яка виникла у 1991 році як наслідок розпаду колишнього СРСР, але де-юре не є членом СНД. Наша держава не підписала Статут СНД 1993 року, а згідно зі статтею 7 цього документа «Державами – членами Співдружності є ті держави-засновники, які приймають на себе обов'язки по цьому Статуту» [10]. Двоїста імітація правового статусу України в цих умовах – як з її боку, так і з боку Росії та інших учасників – дозволила їй працювати у складі СНД на самопроголошених засадах «асоційованого члена», які, однак, також не були юридично формалізовані в межах цієї організації.

Певне дистанціювання від СНД не завадило президенту Л. Кучмі очолювати Раду голів держав Співдружності, а представникам України займати інші керівні посади в цій організації. Водночас, Україна виступила як засновник у 1997 році паралельного міждержавного утворення – ГУАМ (Грузія, Україна, Азербайджан та Молдова) з намаганням протиставити його створеному у 1995 році Митному союзу (три, а потім п'ять членів СНД під егідою Росії). Подейку-

ють, що ідея створення ГУАМ належить Заходу – сам документ про заснування цієї організації був демонстративно підписаний 10 жовтня 1997 року поза межами СНД, під час саміту Ради Європи. Але як і багато подібних ініціатив ця організація не спромоглася перетворитися в ефективний орган міждержавного співробітництва. Саме неефективність роботи ГУАМ була причиною короткострокового перебування у її складі Узбекистану. В історії відносин України з СНД є також підписання Ялтинської угоди від 19 вересня 2003 року про участь у формуванні Єдиного економічного простору разом із Росією, Білоруссю та Казахстаном, яка внаслідок суттєвих протиріч між можливими учасниками не була втілена у життя (ця угода передбачала створення наднаціональних органів, проти чого до того часу Україна принципово виступала, починаючи від невідписання Статуту СНД).

Підбиваючи підсумки, можна констатувати, що й на «східному» напрямі політика керівних кіл України два десятиріччя не була однозначною та чітко визначеною з принципової точки зору. Вона, як і стосовно «західного» вектору, демонструвала позицію «крок вперед й обов'язково крок назад», що не могло викликати довіру до нашої країни з боку партнерів по СНД.

Поки що важко визначити, чи буде продовжена така ж сама імітаційна політика стосовно і «західного», і «східного» векторів нинішнім керівництвом України, або буде знайдена зовсім інша стратегія зовнішньої політики нашої держави. Перші кроки на шляху впровадження цієї політики відбуваються в уже традиційних прикметах як на «східному», так і на «західному» напрямках. Харківські угоди за результатами переговорів президентів В. Януковича та Д. Медведєва створили більш пільгові умови постачання Газпромом енергоносіїв в обмін на продовження ще на 25 років базування Російського Чорноморського флоту в Севастополі. І взагалі, порівняно із відкрито антиросійським тоном політики попереднього президента взаємні відносини між двома державами перейшли у стадію значного потепління. Не завадили цьому й чітке негативне ставлення В. Януковича до можливості створення союзу держав України, Росії та Білорусі, яку він висловив ще на початку своєї каденції. Водночас, на офіційному рівні Україною проголошується пріоритетність політики поступового зближення з ЄС із наміром перспективного входження до цієї міжнародної організації. Президент В. Янукович та українська дипломатія намагаються одержати підтримку членів ЄС (президентські візити до Литви і Польщі) для вирішення першочергового завдання – укладання угоди про асоціацію з Європейським Союзом. 22 листопада 2010 року в Брюсселі був прийнятий План дій Україна – ЄС, який вперше поставив на порядок денний можливість скасування візового режиму для українських громадян (нагадаємо, що такий режим вже давно введений Україною для країн Євросоюзу).

Позитивно можуть бути оцінені намагання значно розширити ареал активних зовнішньополітичних контактів України завдяки посиленню та поглибленню відносин із Далекосхідним регіоном (насамперед з Японією і Китаєм), Латинською Америкою, арабськими країнами, Туреччиною, країнами Центральної Азії тощо. Якщо, як це стандартно відбувалося раніше, такі ініціативи не залишаться на рівні намірів, а будуть наполегливо втілюватися в життя, підкріплюватися виваженими заходами економічної і політичної підтримки, то це насправді сприятиме посиленню міжнародного авторитету країни, поступовому подоланню її іміджу як ненадійного та непередбачуваного партнера. Важливим елементом досягнення таких цілей може бути лише прогрес у внутрішньому політичному й економічному житті самої країни, стабільність усіх складових її національного розвитку, які в усіх успішних на світовій арені державах створюють міцний тил їх зовнішньополітичних досягнень. І подібне завдання не є утопією – прикладів відродження міжнародної ваги держав в історично короткий період багато. Це і післявоєнні Німеччина та Японія, і Франція у період Ш. де Голля, і

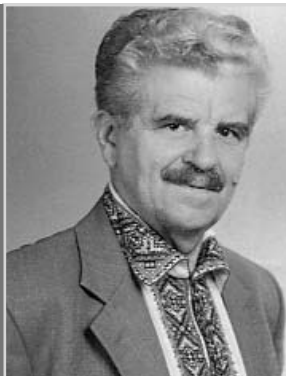
Велика Британія за часів М. Тетчер, і сучасний Китай. Усі ці країни досягли зміцнення своїх позицій на міжнародній арені не лише завдяки послідовній зовнішній політиці, а й, насамперед, на основі кардинального посилення свого економічного потенціалу, доповненого внутрішньою політикою, яка користувалася широкою підтримкою населення.

Висновки. Україна може забезпечити посилення своїх міжнародних позицій лише в разі цілковитої відмови від імітаційних засад зовнішньополітичної діяльності. Тільки передбачуваність і вірність прийнятим на себе зобов'язанням може забезпечити їй успіх за будь-якого вибору пріоритетного вектору відносин із партнерами. Лише чітке відстоювання своїх національних позицій, а не схильність до капітуляції перед тиском ззовні може перетворити зовнішньополітичну діяльність на іманентний фактор забезпечення надійної національної безпеки нашої держави.

Література

1. EG – Polen – Ungarn. – Wien : Europa Verlag, 1993 (тексти Європейських угод про асоціацію).
2. Дорога в майбутнє – дорога в Європу. – К. : Центр європейських і міжнародних досліджень, 2000. – С. 29.
3. Угода про партнерство та співробітництво. – К. : Делегація Європейської Комісії в Україні, 1996. – С. 8.
4. Helsinki European Council, 10–11 December 1999. – Annex I, V.
5. Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу // Урядовий кур'єр. – 1998. – 18 червня.
6. Повідомлення Європейської Комісії до Ради та Європейського парламенту, 11 березня 2003 року. – Брюссель. – COM (2003) 104 final.
7. Грищенко К. Україна як загальноєвропейський фактор / К. Грищенко // Дзеркало тижня. – 2011. – 15 січня.
8. Мадридський саміт НАТО // НАТО – ревію. Спеціальний випуск, 1997. – Центр інформації та документації НАТО в Україні.
9. Українська дипломатична енциклопедія. – К. : Знання України, 2004. – Том II. – С. 233.
10. Устав Содружества независимых государств // Минск : Содружество. Информационный вестник. – 1993. – №1(9). – С. 20.

Стаття надійшла до редакції 23 лютого 2011 року

В. Г. Андрійчук,

доктор економічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України, академік Академії наук вищої школи України, завідувач кафедри світового господарства і міжнародної економічної інтеграції Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі

УДК 339.9

С. В. Хрупов,

аспірант Українського державного університету фінансів та міжнародної торгівлі

ІДЕНТИФІКАЦІЯ УКРАЇНОЮ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СТАНДАРТІВ: РЕАЛЬНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ДОСЯГНЕННЯ

У статті розглянуто систему вітчизняних соціально-економічних стандартів, досліджено ступінь їх відповідності європейським аналогам; проаналізовано характерні особливості соціальної політики України у сфері державних виплат; визначено природу формування вітчизняних соціальних стандартів та запропоновано шляхи і механізми її удосконалення.

Ключові слова: соціально-економічні стандарти, прожитковий мінімум, мінімальна заробітна плата, державні виплати, соціальний захист.

В. Г. Андрійчук, Е. В. Хрупов

ІДЕНТИФІКАЦІЯ УКРАЇНОЮ ЄВРОПЕЙСЬКИХ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СТАНДАРТІВ:
РЕАЛЬНОЕ СОСТОЯНИЕ И ПУТИ ДОСТИЖЕНИЯ

В статье рассмотрена система отечественных социально-экономических стандартов, исследована степень их соответствия европейским аналогам; проанализированы характерные особенности социальной политики Украины в сфере государственных выплат; определена природа формирования отечественных социальных стандартов и предложены пути и механизмы ее совершенствования.

Ключевые слова: социальные стандарты, прожиточный минимум, минимальная заработная плата, государственные выплаты, социальная защита.

V. H. Andriyчук, E. V. Khрупов

IDENTIFICATION BY UKRAINE OF THE EUROPEAN
SOCIAL-ECONOMIC STANDARDS: A REAL CONDITION
AND WAYS OF ACHIEVEMENT

The article contains information concerning the national system of standards of living and the research of their accordance to the European analogues. The specific features of Ukraine's social policy in the sphere of state expenditures are analyzed. The nature of native social standards forming is determined and the ways and mechanisms of their improving are offered.

Key words: standards of living, living wage, minimum wage, state payments, social defense.